

■ Tudom, hogy ez a falu város, de azért én falunak mondom ezután is. A mostani beszélgetésben is erősítést kapok.

Amikor megtudtam, hogy Molnár Mihály tornatanárként került az igazgatói székbe, szinte kötelességszerűen ugratni kezdtem. Volt egy osztályvezető hajdanában a megyei tanácsnál, szintén tornatanárból lett, mintha azóta szaporodott volna el ez a megoldás iskoláinkban. Az illető még följebb avanzsált, miniszteriumi ember lett belőle, még inkább erősödött a törekvés, amíg egyszer csak vissza nem csöppent Makóra.

Ne vegye tőlem rossz néven az utókor se, iskoláskorom tornatanára jut eszembe mindig, akkor is, ha a testnevelés tanáról hallok már, ő pedig mindennek elképzelhető volt, de képességei szerint igen messze esett az igazgatóságtól, még azokban az időkben is. Kedvenc szavajárása volt: fiackám (így!), ha kukoricát zörgetnének előtted, rőfögne! Hangos újság kellene ide, hogy kiállhatatlan hanghordozása is föl idézhető legyen. Tanárainknak tudniok kell, tanítványaik akár ötven évvel később is róluk ítélik meg utódaikat. Szóval, a mi tanárunk képessége a tigrisbukfencenél megállt, és ott is maradt, fönn a levegőben, a szekrény fölött.

Molnár igazgató úr azt mondja, nem hiszi, hogy a korábbi tanácsi kampány következtében lett volna igazgatóvá, hiszen őt már a tantestület választotta. Fogadjuk el ezt szintiszta igazságnak akkor is, ha tudván tudjuk, éppen az igazgatóválasztások körül dolgoznak még mindig néminemű ősiségi maradványok. Be kell vallanom, hiába akartam becserkészni mindenféle fondorlattal, hátha kiderülne, hogy nekem van igazam, keményen állta a vizsgát. Léphettünk tehát tovább.

Talán a pedagógus ismer legtöbbször faluja embereiből. A tanulók behoznak mindent az iskolába, azt is lehet tudni te-

Az igazgató tornát tanít. (Fotó: Enyedi Zoltán)

Algyő, hol vagy?

A falu arca

hát, nemcsak statisztika szerint, hogyan él otthon a család. Amikor az igazgató úr még gyerek volt, Algyő népe egyöntetűbb volt. Magán viselte az egykori cselédorsot is, a város hónaljában élő parasztok elzárkózottabb lelkületét, és megfontolt bölcsességét is. Meg lehetett különböztetni a tápaitól, a szőregitől, a dorozsmaitól és a gyálaréitől is. Most?

Amikor beindult az olajmező, ezerszámra jöttek az idegenek. Akik figyeltük kezdetektől fogva, jól tudjuk, először mindenhol azok jönnek, akiknek a talpa alatt legjobban mozog a föld. Sértés ne legyen belőle, utódaik se tegyenek szemrehányást miatta, de munkakerülők, szabadult rabok is voltak közöttük szép számmal. Algyő ugyan nagy falu volt, de ehhez az áradathoz mérten mégiscsak kicsike, ennél fogva a falusi erkölcsi rend egy csapásra a feje tetejére állt. Sajnos, az is bekövetkezett, ami ilyenkor mindig törvényszerű: ha jött máshonnan az aljanép is, kezdett elmenni az itteni java. A férfiak leginkább, közülük is az értelmiségiek. Még tisztességes lány se jutott nekik saját falujukból! (Tu-

dom, ezért a kijelentésért pedig a lassan-lassan nagymamakorba lépő hajdani menyecskek szednék ki a szememet.)

Sokat változott azóta a világ, de a régi Algyő sehol sincs már. Hogyan csapódik le mindez az iskolában? Rengeg a csonka családból való gyerekek. Tudván tudjuk, másfelé is forr a világ, ugyanezek a jegyek szinte mindenhol megtalálhatók, de sokszorosan más az, ha úttörő szerep jut valakiknek abban, ami bárhol is egzisztenciát jelent. Most hallom a rádióban, valaki külföldi szerző munkáját ismerteti, amelyben az áll többek között, hogy a sánta társadalmi áramlatok a frusztrált emberek sokaságához kötődnek. A faszizmus is, a kommunizmus is. Algyőn, úgy érzem, az olajbányászati is ide kell kapcsolnunk. Mert az olajbányász társadalmi rétegként jelent meg mindjárt. Rádásul jóval vastagabban folyt a pénz az olajból, mint mondjuk a termelőszövetkezetből. Ahol már a tézis is borzalmas fölfordulást hozott, elképzelhetni, mit jelentett ez a másik. Földindulást.

Ehhez jött még ráadásnak a Szegedhez való csatlakozás.

Szép színjáték volt, az biztos, mindennek megadták a módját, de mindenképpen erőszakolt volt. Most az is mindegy már, hogy alig van valaki, aki épéssel a széjjelválásra szavazna, ami történt, mégse jól történt. Előjön beszélgetésünk közben Agyló monográfiája is, amelyben Erdei Ferencnek tulajdonítódik a kiinduló ötlet. A Város és vidék említődik az elgondolás tudományosan megalapozott forrásának. Bár soha nem istenítettem a szerzőt, otthon föllapoztam a hivatkozott mű megfelelő fejezetét, hát ott nem egészen így találtam. Három változatot említ Erdei, és éppen a teljes egységítésre mond olyan jelzőket – többek között igazgatási bürokratákat említ –, hogy könnyen kitűnik, előtte nem ez a megoldás volt a kedves. „Pedig történelmi tapasztalat az – írja –, hogy minden formális egyesítés és egységesítés több bajt és problémát von maga után, mint a kevésbé szabályos és arányos egységek megtartása.” Ahogy tanyáugyben kénytelen volt visszatáncolni annak idején, az is elképzelhető, a három variáció közül megvalósult legrosszabbra maga is azt mondaná, nem így gondolta.

Tegyük el ez a gondolatot későbbre, biztosan találkozunk még vele.

Ott hagytuk abba, hogy a sok idegen alaposan megbolydította Algyő társadalmi rendjét. És folytassuk ott, ki tudta-e használni Algyő – vagy akár Szeged –, hogy ide települt az olajipar? Ne kapkodjunk el azonban ezt se. Hamar kiderül, neki mintha az is elég lett volna, hogy lélekszáma és területe gyarapodott, ezzel a városi fejkvóta megemelkedett, de az olajból fakadó esetleges haszon élvezetét már nem juthatott el. Az is lehet, ebben komolyabb akadályok támadtak. Minden jónak a haszonélvezője csak az állam lehetett.

(Folytatjuk.)

Horváth Dezső

Leomlott a bajai gyakorlóiskola fala

Hétfőn délelőtt leomlott a bajai tanítóképző főiskola gyakorló iskolájának fala. A bajai és a szekszárdi tűzoltók bravúros gyorsasággal – alig 18 perc alatt – kimentették az omlás következtében az épületben rekedt 45 tanulót és az iskola gondnokát. Személyi sérülés szerencsére nem történt.

A 16 tantermes általános iskola régi épületének egyik oldalfala 15–20 méteres szakaszon, kilenc óra tájban, az első órákózi szünetben dőlt ki. Az omlás miatt 15 gyerek volt közvetlen életveszélyben, 30 gyerek pedig közvetett veszélyben. Utóbbiak az első emeleten tartózkodtak, s a folyosói lejáratot elzárta előlük az omlás.

Az emeleti szárnyon lévőekkel együtt az épületben rekedt az iskola gondnoka is, akinek sikerült megnyugtanni a tanulókat, megakadályozni a pánik kialakulását. A tűzoltók létrákkal mindenkit kimentettek, sokkos állapot miatt egyetlen gyerek szorult orvosi segítség-re.

Az omlás oka egyelőre ismeretlen, de feltételezhető, hogy közrejátszott benne az általános iskola bővítésével összefüggő építkezés. Az önkormányzat a bővítést végző kivitelezőt és tervezőt megke-reste, statikus szakértő bevonásával a vizsgálatokat a lehető legrövidebb időn belül megkezdik.

■ Vallanak az alsóvárosi templom kövei ■ „Árvíz” Szeged felszíne alatt

Nyilvános ülés a Dugonics Társaságban

Két érdekes előadással nyilvános bemutatkozó ülést tartja ma délután a Dugonics Társaság természettudományi szakosztálya.

Elsőként az alsóvárosi ferences kolostor kutatásai során előkerült több mint 200 kőfaragványról, a művészettörténeti kutatás eredményeiről, valamint a faragott kőanyag geológiai vizsgálatáról dr. Lukács Zsuzsa művészettörténész és dr. Szónoky Miklós geológus, egyetemi adjunktus beszél. A színes diákkal kísért előadásban a művészettörténész izgalmas munkájáról, a kőzetek faraghatósága és az építési periódusok összefüggéséről, a kőzetek mikroszkópi megjelenéséről hallhatunk. Fény derül arra is, hogy a terméskő díszítő elemek nagyrészt az erdélyi „sóúton”, a Maroson kerültek ide. A hajdani bányák Erdélyban Déva és Gyulafehérvár között vol-

tak. Az ülés második előadását dr. Kaszab Imre mérnök-geológus, főiskolai tanár tartja „Árvíz” Szeged felszíne alatt címmel. A városunk alatti rétegek értékes talajvízkészletet rejtene. Az emberi tevékenység és a természeti környezet közötti kapcsolatban a talajvíz minősége szükségszerűen megváltozik, elveszíti eredeti természetes tulajdonságait, elszennyeződhet. Szeged abban a kivételes helyzetben van – mely Közép-Európában egyedülálló –, hogy 1980 óta rendelkezik egy 170 darabos álló talajvízmegfigyelő kútrendszerrel. Kaszab Imre előadásából megtudhatjuk, hogy mi történt 1980 óta ezzel a talajvízkészlettel, és hogyan látjuk ma Szeged felszín alatti „árvizét”.

A nyilvános ülés ma délután 6 órakor kezdődik a városháza dísztermében.

A januári Kincskereső

Pótszilveszternek is beillő vidámsággal kezd az évet a Kincskereső (amire minden oka megvan, 1994. a Kincskereső éve, idén ünnepli 20. születésnapját a tizenévesek irodalmi folyóirata). A folytatásos regény hősei ezúttal egy „fordított világba” csöppennek, ráadásul olyanba, ahol a felnőttek ugyancsak megkapják a magukét, avagy: a „beosztásukat”... Mármint a rossz felnőttek... Ennek kapcsán persze a szerkesztőség nem mulasztja el föltenni az ide vágó kérdéseket sorát, s meghirdeti pályázatát: Neveljük a felnőtteket! címmel. (Természetes, hogy a pályaművek elbírálásába is bevonják majd a gyerekeket – a Kölyökidő szereplőit, régi és mai Kincskereső klubtagokat mondják el a döntő szót a vég-ső sorrendről.) Még a vidámságnál maradva: a Lángeszű mókamesterek rovat a halandzsák titkaiba avat be, sőt egy halandzsák-verssel is megismertet. Tandori Dezső Ef-dúr fonatinája (sic!) egy másfajta, de ugyancsak kacagtató változatát mutatja a költői játékoságnak.

A költői játéknak egy olyan rendkívüli formájával is találkozhat az olvasó, mint a calligramme, vagyis képvers, mégpedig olyan kiváló költők tollából, mint Apollinaire, Illyés Gyula, Radnóti, Nagy László, Morgenstern. Tóth Árpád Láng című remekét Beney Zsuzsa elemzi a Miért szép? rovatban. Ugyancsak érdemes volna elemezni Áprily Lajos: Két óz című novelláját – arról, hogyan tehet egy sokkoló vadászélmény egészen más emberré valakit.

A Szülőföldem szép határa sorozatban ezúttal Debrecenbe látogathatunk, kiváló írók, költők kalauzolásával. Földrajzi neveink nyomában érdekes barangolásra invitál Szilágyi Ferenc az Édes anyanyelvünk rovatban. A Rejtvényfejtők klubja szintén a földrajzi neveket játssza. Szinte kínálja magát magyarórai vagy -szakköri elemzésre Kosztolányi szép verse, a „Még büszkén vallom, hogy magyar vagyok” kezdetű. A Könyvek között rovat a Két kicsi hód és az Irodalmi nevek lexikona című újdonságokat mutatja be, a Magyar táj – magyar ecsettel sorozat pedig az erdélyi Nagy Istvánt.

■ Mindig a szolgálatot tartottam a legfontosabbnak – mondja Harmath Istvánné, akivel a kitüntetés átvétele után beszélgettünk –, amire alaposan felkészített egykori alma materem, hogy a jövő nemzedékét tanítsam és neveljem. Csodálatos dolog kis gyerekeknek tudást és erkölcsi alapokat adni. Pedagógiai hitvallásomnak Sík Sándor gondolatát fogadtam meg: „Szolgálatára embernek-világnak, Nagy Istennemnek – kicsike hazámnak.” Ma, a nagy társadalmi változások idején a szűkebb lakóhelyen és az egész országban is szükség van a felnőtt társadalmat is formáló értelmiség segítségére. Példamutatására, felvilágosító munkájára, és ahogyan Gárdonyi fogalmazta: minden pedagógusnak a nemzet lámpásának kell lennie. Pedagógusként magam és a tanítványaim számára is irányadónak tartottam Pál apostol mondását: „Az időt jól értékesítsétek.” Egy igazi pedagógusnak a tanítási óra minden percében adnia kell. Ha nem így tesz, akkor joggal lehet lekiismeret furdalása, hogy megfosztotta kis tanítványait valamilyen ismerettől, vagy nevelési többlettől. Nyolc esztendő alatt több ezer órát tölttem el a gyerekek az iskolában. Ha mindig valami nemeset, igazat, szépet kapnak, akkor biztos, hogy képesek lesznek minden tervüket valóra váltani. Ma ezt nem mondjuk ki elég sokszor, és mi, pedagógusok nem követjük meg mindig önmagunktól. Nem szeretem a megengedő nevelést sem a családban, sem az iskolában. Szintén Pál

■ Kisteleki pedagógus kitüntetése

„Egy gondolatisággal éltem egész életemben”

A Magyar Köztársaság elnöke a miniszterelnök előterjesztésére, négy évtizedes érdemes és eredményes oktató-nevelő munkássága elismeréseként a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetést adományozta Harmath Istvánnak. A kitüntetést pénteken a Néprajzi Múzeumban Dr. Mádl Ferenc művelődési és közoktatási miniszter adta át.

Fotó: Hárs László

apostol mondja: „Mindent szabad nekem, de nem minden használ.” Rosszul szeretjük a gyerekeinket, amikor azt is megengedjük nekik, amiről tudjuk, hogy nem jó irányba viszi őket. Ennek legtöbbször a kényelem van a hátterében. Nincs kedvünk megmagyarázni a dolgokat a gyerekeknek, inkább megengedő szülők, megengedő pedagógusok leszünk. Ezzel nem készítjük fel őket az Életre, ahol egymás után kapják majd a megpróbáltatásokat, nehézségeket. S ha nincsenek rá felkészülve, akkor összeomlanak. Ránk, pedagógusokra a legdrágábbat bízta. Minden csavart be lehet olvasztani, ha

elrontjuk, de egy emberi életet nem lehet előlről kezdeni. Ezért van hihetetlenül nagy felelősségünk.

■ Az MDF kisteleki szervezetének elnökeként hogyan vonná meg az elmúlt évek mérlegét a helyi politikában?

– Kisteleken, mint ahogyan az egész országban, nem történt meg az igazi rendszerváltás. Azt gondolom, ha valaki két évtizedig kiszolgálta a diktatúrát, akkor számot kellene vetnie magával, nem lenne szabad az évtizedekeig betöltött vezető pozícióhoz továbbra is ragaszkodnia. Voltak Kisteleken olyanok is, akik megértet-

ték, hogy mivel a régi rendszert teljes odaadással szolgálták, ezért okosabb, etikusabb ha visszavonulnak. Ezeket az embereket sokkal jobban becsülöm. Nem tudom elképzelni, hogyan lehet valaki teljes híve a demokratikus viszonyok kialakításának, szolgálatának, ha teljesen más gondolatokkal itatódott át az elmúlt évtizedek folyamán.

■ Nyugdíjas tanárként is aktív szereplője a helyi politikai életnek. Milyen személyes tervei vannak a következő évekre?

– Én a mai Karolina Iskola elődjében, a Miasszonyunk Szegény Iskolánövéréknél keresztény-nemzeti szellemben nevelkedtem, és ezzel az egy gondolatisággal éltem egész életemben. A diktatúrában is, csak akkor nem lehetett egyértelműen, nyilvánosan megtenni, hiszen volt három gyermekem, s elgondolkodhattam azon, hogy szembefordulhatok-e a rendszerrel. A magam módján 26 évig a tanyai iskola tanáraként, majd később Kistelekre kerülve a történelem és az osztályfőnöki óráimon is a magam hitvallását adtam tovább a tanítványaimnak. A további közéleti feladatvállalásomról még nem döntöttem, talán önkormányzati képviselőként szellemi, erkölcsi értelemben eredményesen szolgálhatnám a helyi fejlődést.

H. Zs.

Hirdetését feladhatja személyesen DÉLMAGYARORSZÁG

Hétköznap 7-19 óráig,
Sajtóház, Stefánia 10.
Telefax: 481-444

